

SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING HUQUQIY TARTIBGA SOLINISHI

Sanjar Aliboyev

Toshkent Davlat Yuridik Universiteti, 4-kurs

Abstrakt: So'nggi yillarda "Raqamlashtirish" mavzusi biznes va tadqiqot sohaslarida ko'plab olib borila boshlandi. Raqamli texnologiyalar orasida eng ko'p sarmoya jalb etuvchi soha bu sun'iy intellekt (AI). Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, AI ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, boshqaruv, biznes, sog'liqni saqlash, agro-texnologiya va boshqa sohalarda turli yo'llar bilan foyda keltirishi mumkin. Ushbu maqolada biz ushbu mavzu bo'yicha avvalo AIning qisqacha tarixi va uning rivojlanish jarayoni, AIning tartibga solinishining muhimligi, ayni paytda ushbu sohadagi huquqiy ahvol muhokamasi, sun'iy intellektning tartibga solinishida e'tibor berilishi lozim bo'lgan jihatlari va AI huquqida kutilayotgan o'zgarishlar muhokamasiga bag'ishlanadi.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, raqamlashtirish, huquqiy-tartibga solish zarurati.

ЛЕГАЛИЗАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА

Абстракт: В последние годы тема «Цифровизация» широко обсуждается в бизнесе и исследованиях. Наиболее инвестируемая область среди цифровых технологий – искусственный интеллект (ИИ). Исследования показывают, что ИИ может принести пользу различными способами в социальной, экономической, управленческой, деловой, медицинской, агротехнологической и других областях. В этой статье мы сначала обсудим краткую историю ИИ и его производственного процесса, важность регулирования ИИ, а также правовые дискуссии в этой области, важность внимания в регулировании искусственного интеллекта и особенности закона об ИИ. посвященный обсуждению.

Ключевые слова: искусственный интеллект, необходимость регулирования, цифровизация.

LEGALIZATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES

Abstract: In recent years, the topic of "Digitalization" has been widely discussed in business and research. The most invested area among digital technologies is artificial intelligence (AI). Studies show that AI can benefit in a variety of ways in social, economic, economic, management, business, health, agro-technology and other fields. In this article, we first discuss a brief history of AI and its production process, the importance of AI regulation, but also the legal discussion in the field, the importance of attention in the regulation of artificial intelligence, and the specifics of AI law. devoted to the discussion..

Keywords: Artificial intelligence, regulation necessity, digitization

1. Sun'iy Intellektning huquqiy tartibga solinishi

Hukumatlar va kompaniyalar bizning hayotimizga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan qarorlar qabul qilish uchun sun'iy intellekt (SI) foydalanishga kirishmoqda. SIning mumkin bo'lgan salbiy ta'sirlari va oqibatlaridan o'zimizni himoya qilish va texnologiyadan manipulyatsiyasiz yoki noto'g'ri foydalanishga yo'l qo'yilmasligi uchun ham tartibga solinishi kerak.

Sun'iy intellekt (ko'pincha "AI" deb qisqacha qo'llaniladi) yangi narsa emas, lekin so'nggi paytlarda insonlar ko'p bu haqida muloqot qila boshladi. Agar siz sun'iy intellekt nima ekanligi haqidagi ko'plab, hatto ko'pincha bahsli ta'riflar bilan chalkashayotganingizni his qilsangiz, bu mutlaqo tabiiy holat. Sun'iy intellektning ta'rifi bo'yicha kelishuv mavjud emasligini va ushbu noodatiy atama ostida tushunilishi mumkin bo'lgan texnologiya tez sur'atlar bilan o'zgarib borayotganini hisobga olsak, sun'iy intellektga yagona va yaqqol ta'rif berish oson emas. Ushbu maqolada biz sun'iy intellekt nimani anglatishini, bu yaxshi yoki yomon narsa ekanligini va kelajakda uni nima kutayotganini ko'rib chiqishga harakat qilamiz.

1. Sun'iy intellektning qisqacha tarixi

1950-yillarning boshlarida Jon Von Neumann va Alan Turing 19-asr kompyuterlarida inqilob qildilar¹⁵² va bizning zamonaviy mashinalarimiz arxitekturasini qurdilar. Mashinalar va odamlarning ishlashini qanday qilib birlashtirishni o'rganishga intilish bilan bir qatorda, davr kompyuterlar nimaga erishishi mumkinligi haqidagi tasavvurlarni keltirib chiqardi. 1956 yilda Jon Makkarti va Marvin Minski tomonidan o'tkazilgan tadbir ushbu texnologik taraqqiyot doirasidagi imkoniyatlar haqida munozaralarni uyg'otishga qaratilgan edi.¹⁵³ Ushbu seminar davomida "sun'iy intellekt" atamasi ilk bor qo'llanildi.

Yillar o'tib, Minskining bashorati¹⁵⁴ bo'sh so'zlar bo'lib chiqdi, odamlar sun'iy intellektga qiziqishni yo'qotdilar. Buni 1990-yillarda sun'iy intellekt atamasi deyarli tabuga aylangani va uning o'rnini "ilg'or hisoblash"(advanced computing) kabi aniqroq o'zgarishlar egallaganligi yaxshi ifoda etadi. Sun'iy intellekt traektoriyasidagi hozirgi "uyg'onish" hisoblash quvvatining yaxshilanishi va mavjud ma'lumotlarning katta miqdori bilan bog'liq.

Ilmiy-fantastik dunyo futuristlar bilan bir qatorda sun'iy intellekt insoniyatni yo'q qilish bilan mashg'ul bo'lgan dahshatli robotlar ekanligini aytishni yaxshi ko'radi. Bunday xayollar haqida o'ylash qiziqarli, ammo ular bizga sun'iy intellekt nima ekanligi haqida noto'g'ri taassurot qoldiradi.

Ehtimol, quyidagi ta'rif Gollivudda e'tibor qozonish uchun yetarli darajada ko'zga tashlanishi qiyindir, lekin biz sun'iy intellekt - bu ma'lumotlar bo'laklariga mezonlarni qo'llash orqali qaror qabul qilish uchun mo'ljallangan murakkab tenglama degan xulosaga kelishimiz ham mumkin.

Keling, odamlarni ishga olish uchun ishlatiladigan sun'iy intellekt misolida nimani anglatishini ko'rib chiqaylik. Muayyan talablarga ega bo'lgan rol uchun kimdir yollashingiz kerak. Shu maqsadda sun'iy intellektga asoslangan tizimni yaratish uchun siz ish talab

¹⁵² Shyamasundar R. K. The computing legacy of Alan M. Turing (1912–1954) //Current Science. – 2014. – C. 1669-1680.

¹⁵³ McCarthy J. et al. A proposal for the dartmouth summer research project on artificial intelligence, august 31, 1955 //AI magazine. – 2006. – T. 27. – №. 4. – C. 12-12.

¹⁵⁴ Strawn G., Strawn C. Masterminds of artificial intelligence: Marvin minsky and seymour papert //IT Professional. – 2016. – T. 18. – №. 06. – C. 62-64.

qiladigan talablarni algoritmgga kiritishingiz kerak. Siz buni qanday qilasiz? Eng oson yo'li, agar mavjud bo'lsa, oldingi rezyumelarni muvaffaqiyatli va muvaffaqiyatsiz ariza topshirgan nomzodlarni algoritmgga kiritishdir. Bu dasturiy ta'minotni muvaffaqiyatli dasturni tashkil etuvchi misollar bilan ta'minlaydi. Keyin barcha kiruvchi arizalar sizning sun'iy intellektingiz tomonidan tekshiriladi va u kadrlar bo'limi xodimiga qaysi arizalarni yuborish va qaysilarini rad etishni hal qiladi.

Ayollar kamsitilgani aniqlangan Amazon ishga olish mojarosini ¹⁵⁵ eslaysizmi? Ushbu algoritmgga kiritilgan rezyumelar mavjud xodimlarga tegishli bo'lganligi va ular asosan erkaklar bo'lganligi sababli, algoritm o'zining ideal nomzod mezonlarini erkak sifatida belgilagan. U "ayol" so'zini o'z ichiga olgan har qanday arizani bevosita rad etdi. Siz so'rashingiz mumkin: Nima uchun inklyuziv mezonlarni qo'llash uchun algoritm ishlab chiqmaysiz? Xo'sh, hozircha bunga erishish mumkinmi yoki yo'qmi, noma'lum.

Ajablanarlisi shundaki, 80-yillarda mutaxassislar xavotirga solgan narsa - biz mashinaning sabablariga asoslanib qaror qabul qilishini bilmaymiz. Bu "qora quti" (black box) effekti ¹⁵⁶ deb ataladi, ya'ni ma'lumotlar tizimga tushadi, bu esa o'z navbatida uni qayta ishlaydi va chiqish sifatida yangi ma'lumotlarni yaratadi. Ammo u ma'lumotlarni qanday qayta ishlaganini aniq bilmaymiz. Sun'iy intellekt deb ta'riflangan texnologiyani yaxshiroq tushunish uchun biz atamani chuqurroq tahlil qilishimiz kerak.

Neyron tarmoqlar mantiqqa asoslangan ¹⁵⁷ jarayon orqali ma'lumotlar to'plamidagi naqshlarni tan olishga intiladi - bu odatda sun'iy intellekt deb ataladi. Biroq, aksariyat tizimlarda neyron tarmoqlar o'rnatilmagan, ammo ular hali ham "sun'iy intellekt" deb ataladi. Shuning uchun buni ta'riflashning aniqroq usuli sifatida avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish (automated-decision making ADM) ¹⁵⁸ atamasi kiritildi.

Shunga qaramay, dasturiy ta'minot tizimlari ma'lumotlarni qanday hisoblash, qabul qilish, saralash va ular qanday qaror qabul qilishlarini bilish juda muhim bo'ladi - chunki qarorlar hayotni o'zgartirishi mumkin. Ushbu dasturiy ilovalarda odatda sun'iy intellekt deb ataladigan neyron tarmoqlar kamdan-kam qo'llaniladi.

2. SIning huquqiy tartibga solishga sabablar

Ikki sababga ko'ra sun'iy intellektni tartibga solishimiz kerak. Birinchidan, hukumatlar va kompaniyalar bizning hayotimizga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan qarorlarni qabul qilish uchun AIdan foydalanadilar. Misol uchun, maktab samaradorligini hisoblaydigan algoritmlar halokatli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Buyuk Britaniyada ta'lim bo'yicha davlat kotibi butun mamlakat bo'ylab talabalarning yakuniy imtihon bahosini aniqlash uchun algoritmdan foydalangan. ¹⁵⁹ Natija: o'quvchilarning deyarli 40 foizi o'qituvchilari tomonidan ilgari berilgan baholarga qaraganda pastroq baho oldilar. Bundan tashqari, algoritm nafaqat noto'g'ri edi, balki u xususiy maktablardagi talabalarni davlat o'quvchilaridan afzal ko'rdi. AI xususiy sektorda ham o'z cheklovlarini ko'rsatdi. Bir holatda, texnologiya giganti Apple tomonidan

¹⁵⁵ Landi G. The Ethics of AI vs Ethical AI // Available at SSRN 3916915. - 2020.

¹⁵⁶ Asatiani A. et al. Challenges of explaining the behavior of black-box AI systems // MIS Quarterly Executive. - 2020. - T. 19. - №. 4. - C. 259-278.

¹⁵⁷ Song K. T., Sheen L. H. Heuristic fuzzy-neuro network and its application to reactive navigation of a mobile robot // Fuzzy Sets and systems. - 2000. - T. 110. - №. 3. - C. 331-340.

¹⁵⁸ Waldman A. E. Power, process, and automated decision-making // Fordham L. Rev. - 2019. - T. 88. - C. 613.

¹⁵⁹ Williamson B. Datafication of education: a critical approach to emerging analytics technologies and practices // Rethinking pedagogy for a digital age. - 2019. - C. 212-226.

taqdim etilgan kredit karta ayollar uchun erkaklarnikiga qaraganda kamroq kredit limitlarini taklif qildi.¹⁶⁰ Qayta jinoyat sodir etish ehtimolini hisoblaydigan va sudlanuvchilarning qamoq muddatini belgilaydigan AI tizimlari ham inson hayotini sezilarli darajada o'zgartirishi mumkin. Tegishli qoidalar bo'lmasa, tizimlar noto'g'ri va noxolis bo'lishi mumkin, chunki kompaniyalar xavfsizlik choralariga sarmoya kiritish va ma'lumotlarning sifati va xolisligini ta'minlash uchun kamroq rag'batga ega.

Ikkinchidan, kimdir bizga ta'sir qiladigan qaror qabul qilsa, u biz uchun javobgar bo'lishi kerak. Inson huquqlari to'g'risidagi qonun har kim kutishi mumkin bo'lgan muomalaning minimal standartlarini belgilaydi. Bu har kimga ushbu standartlarga rioya qilinmasa va siz zarar ko'rsangiz, davolanish huquqini beradi. Hukumatlar ushbu standartlarga rioya etilishini va bu standartlarni buzgan har bir kishi odatda ma'muriy, fuqarolik yoki jinoiy qonunlar orqali javobgarlikka tortilishini ta'minlashi kerak. Bu shuni anglatadiki, har bir kishi, shu jumladan korporatsiyalar va hukumatlar qaror qabul qilishda ma'lum qoidalarga amal qilishlari kerak. Odamlar kelishilgan standartlarga rioya qilmasa va bu kimgadir zarar yetkazsa, jinoyatchi buning uchun javob berishi kerak. Ammo AI ortida turgan kompaniyalar o'zlari keltirib chiqaradigan muammolar uchun javobgarlikdan qochishlari mumkin bo'lgan belgilar allaqachon mavjud. Masalan, 2018-yilda Uber'ning o'zi boshqariladigan mashinasi piyodani o'ldirganida,¹⁶¹ avvaliga kim javobgar bo'lishi noma'lum edi. Bu avtomobil ishlab chiqaruvchisi, Uberni yoki mashinadagi odammi? Tergovchilar mashinada xavfsizlik bilan bog'liq muammolar borligini aniqlagan bo'lsa-da (bu piyodalar piyodalar bilan o'tishini hisobga olmagan), Uber "jinoiy javobgarlikka tortilmagan" deb topildi. Buning o'rniga, u teleko'rsatuvning epizodini ko'rsatayotganida, beparvolik bilan odam o'ldirishda ayblangan ruldagi shaxs edi.

3. Sun'iy Intellektning mintaqaviy va milliy qonunchilikdagi tahlili

Yuqorida aytib o'tilganidek, hozirda AIdan foydalanishni tartibga solish uchun maxsus ishlab chiqilgan qonunchilik yo'q. Aksincha, AI tizimlari boshqa mavjud qoidalar bilan tartibga solinadi. Bularga ma'lumotlarni himoya qilish, iste'molchilar huquqlarini himoya qilish va bozor raqobati qonunlari kiradi. Ayrim maxsus AI tizimlarini tartibga solish uchun qonun loyihalari ham qabul qilindi. Nyu-Yorkda kompaniyalar o'z xodimlarini tanlashda algoritmlardan foydalanganda tez orada oshkor qilishlari kerak bo'lishi mumkin. AQShning bir qancha shaharlarida yuzni tanish texnologiyalaridan foydalanish allaqachon taqiqlangan¹⁶². Evropa Ittifoqida rejalashtirilgan Raqamli xizmatlar to'g'risidagi qonun onlayn platformalarning onlayn kontentni tartiblovchi va mo'tadillashtiradigan, shaxsiy imtiyozlarimizni bashorat qiladigan va oxir-oqibat biz o'qigan va tomosha qiladigan narsalarni hal qiladigan algoritmlardan foydalanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi - shuningdek, kontentni tartibga solish algoritmlari deb ataladi.

Milliy va mahalliy hukumatlar bir necha yillardan beri strategiyalarni qabul qilishni va yangi qonunlar ustida ishlashni boshladilar, biroq haligacha qonun hujjatlari qabul qilinmadi. Masalan, Xitoy 2017-yilda 2030-yilda sun'iy intellekt bo'yicha dunyo yetakchisi bo'lish

¹⁶⁰ Telford T. Apple Card algorithm sparks gender bias allegations against Goldman Sachs //Washington Post. – 2019. – T. 11.

¹⁶¹ Greenblatt N. A. Self-driving cars and the law //IEEE spectrum. – 2016. – T. 53. – №. 2. – C. 46-51.

¹⁶² Fellmeth A. US State Legislation to Limit Use of International and Foreign Law //American Journal of International Law. – 2012. – T. 106. – №. 1. – C. 107-117.

strategiyasini ¹⁶³ ishlab chiqdi. AQShda Oq uy sun'iy intellektni tartibga solish bo'yicha o'nta tamoyilni e'lon qildi¹⁶⁴. Ular "ishonchli, mustahkam va ishonchli AI ilovalari", jamoatchilik ishtiroki va ilmiy yaxlitlikni targ'ib qilishni o'z ichiga oladi. OECD ¹⁶⁵ yoki Jahon Iqtisodiy Forumi kabi hukumatlarga maslahat beradigan xalqaro tashkilotlar axloqiy me'yorlarni ishlab chiqdilar. Evropa Kengashi AI bo'yicha huquqiy bazani ishlab chiqishga yordam berish uchun qo'mita tuzdi.¹⁶⁶

Biroq, eng umidli taklif Yevropa Ittifoqidan keldi. 2021-yil 21-aprelda Yevropa Ittifoqi komissiyasi yangi sun'iy intellekt qonuni bo'yicha taklifni ilgari surdi. Loyihada "qabul qilib bo'lmaydigan" deb hisoblangan ma'lum maqsadlarda sun'iy intellektdan foydalanishni noqonuniy qilish taklif qilingan. Bularga yuzni aniqlash texnologiyalari, odamlarni ishonchligiga qarab tartiblash uchun ijtimoiy ball baholash uchun foydalaniladigan AI tizimlari va odamlarni manipulyatsiya qiladigan yoki muayyan guruhlarining zaifliklaridan foydalanadigan tizimlar kiradi, masalan, bolalarni xavfli biror narsa qilish uchun ovozli yordamdan foydalanadigan o'yinchoq. Taklif xavf-xatarga asoslangan yondashuvni oladi: AIdan ma'lum foydalanish bizning erkinliklarimiz uchun qanchalik katta xavf tug'dirsa, hokimiyat yoki kompaniyaning algoritmi qanday ishlashi haqida shaffof bo'lishi va undan qanday foydalanilganligi to'g'risida regulyatorlarga hisobot berish majburiyatlari shunchalik muhim hisoblanadi. Garchi bu Yevropa Komissiyasi zararli sun'iy intellekt tizimlarini tartibga solishga jiddiy yondashayotgandek tuyulsa-da, bu taklif aslida biznesni asosiy huquqlardan ustun qo'yadi. Komissiya yuzni aniqlash texnologiyasini taqiqlaganini da'vo qilishni yaxshi ko'radi, ammo taklif korporatsiyalar va hokimiyatlarga undan foydalanishga imkon beruvchi bo'shliqlarni taklif qiladi. Bundan tashqari, yuqori xavfli tizimlar uchun shaffoflik majburiyatlari jiddiy kamchilikka ega: AI xavfli yoki yo'qligini tekshirish ishi AI tizimlarini o'zlari yaratadigan korxonalar zimmasiga yuklangan. Daromadga yo'naltirilgan korxonalar o'z mahsulotlarini bozorda ko'rishdan manfaatdor bo'lganligi sababli, ular xavflarni kamaytirishi mumkin.

4. SIni tartibga soluvchi normalarning tarkibi

Samarali, huquqlarni himoya qiluvchi sun'iy intellekt qoidalari, hech bo'lmaganda, quyidagi kafolatlarni o'z ichiga olishi kerak. Birinchidan, u biometrik ommaviy kuzatuv yoki bashoratli politsiya tizimlari kabi asosiy huquqlarimizni buzadigan texnologiyalarni taqiqlashi kerak. Taqiqlashda korporatsiyalar yoki davlat organlariga ulardan "muayyan sharoitlarda" foydalanishga ruxsat beruvchi istisnalar bo'lmasligi kerak.

Ikkinchidan, kompaniyalar o'z mahsulotlarini ommaga e'lon qilishlari kerak bo'lgan aniq qoidalar bo'lishi kerak. Kompaniyalar AI tizimining o'zi haqida batafsil tavsifni taqdim etishlari kerak. Bunga u foydalanadigan ma'lumotlar, ishlab chiqish jarayoni, tizimlarning maqsadi va qaerda va kim tomonidan qo'llanilishi haqidagi ma'lumotlar kiradi. Shuningdek, sun'iy intellektga duchor bo'lgan shaxslar bu haqda xabardor bo'lishlari muhim, masalan, algoritmlarni ishga olishda. Odamlar hayotiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan

¹⁶³ Allen G (2019) Understanding China's AI Strategy. Center for a New American Security.

<https://www.cnas.org/publications/reports/understanding-chinas-ai-strategy>. Accessed 13 Mar 2019

¹⁶⁴ The U.S. Leadership in AI: A Plan for Federal Engagement in Developing Technical Standards and Related Tools (National Institute of Standards and Technology)

¹⁶⁵ The effects of AI on the working lives of women, a collaboration between UNESCO, the IDB and the OECD (March 2022)

¹⁶⁶ On 23 September 2020, the Committee of Ministers approved the first progress report. The report is available here.

tizimlar qo'shimcha tekshiruvdan o'tishi va ommaga ochiq ma'lumotlar bazasida bo'lishi kerak. Bu tadqiqotchilar va jurnalistlarga kompaniyalar va hukumatlar erkinliklarimizni to'g'ri himoya qilishiga ishonch hosil qilishlarini osonlashtiradi.

Uchinchidan, iste'molchilarni himoya qiluvchi shaxslar va tashkilotlar muammolar yuzaga kelganda hukumatlar va korporatsiyalarni javobgarlikka torta olishlari kerak. Hisobdorlikka oid mavjud qoidalar qarorlar foydalanuvchi tomonidan emas, balki algoritmlar tomonidan qabul qilinishini tan olish uchun moslashtirilishi kerak. Bu algoritmlarni ishlab chiqqan kompaniyaga algoritmlar o'rgatilgan ma'lumotlarni va algoritmlar qabul qiladigan qarorlarni muammolarni tuzatishi uchun tekshirish majburiyatini yuklashni anglatishi mumkin.

To'rtinchidan, yangi qoidalar kompaniyalar va hokimiyatlarning qoidalarga to'g'ri rioya qilishlarini tekshiradigan tartibga soluvchi organ mavjudligiga ishonch hosil qilishi kerak. Ushbu qo'riqchi mustaqil bo'lishi va o'z ishini bajarish uchun zarur bo'lgan resurslar va vakolatlarga ega bo'lishi kerak.

Beshinchidan, sun'iy intellekt to'g'risidagi nizomda eng zaiflarni himoya qilish uchun himoya choralari ham bo'lishi kerak. U AI tizimlaridan zarar ko'rgan odamlarga shikoyat qilish va tovon olish imkonini beradigan tizimni yaratishi kerak. Va ishchilar qasos olishdan qo'rqmasdan ish beruvchi tomonidan qo'llaniladigan invaziv AI tizimlariga qarshi choralar ko'rish huquqiga ega bo'lishi kerak.

5. SIni tartibga solishning kelajagi

Yevropa Ittifoqi sun'iy intellektga oid qoidalarni yaratganida, u Yevropa Ittifoqida ishlaydigan va joylashgan barcha ilg'or kompaniyalar tufayli dunyoning qolgan qismi uchun ham ushbu standartni o'rnatishi ta'sir qilishi mumkin. Yevropa Ittifoqi buni to'g'ri yo'lga qo'yish uchun katta mas'uliyat yuklaydi, chunki bu qoidalar AI tizimlari dunyoning kamroq demokratik qismlarida qanday qo'llanilishiga ta'sir qiladi. Misol uchun, insonning huquqlari to'liq amal qilinmaydigan davlatlardagi standartlar ishlatilsa keyinchalik bu boshqa shaxslarga ta'sir qilishi mumkin.

Endi hayotimiz sifatini oshiradigan va tenglikni targ'ib qiluvchi qoidalarni ishlab chiqish siyosatchilar va Yevropa Ittifoqi rahbarlari zimmasiga tushadi. Yevropa Ittifoqi muzokarachilari sun'iy intellektni qabul qilishga vasvasaga tushishlari mumkin, chunki ular bu tejamkorlikni ta'minlaydi yoki iqtisodiyotni rag'batlantiradi deb o'ylashadi. Ammo davlat xizmatlarida yorliqlardan foydalanish yoki AI dan ijtimoiy foyda keltirmaydigan joyda foydalanish hayot tarzimiz va biz qadrlaydigan erkinliklarimizga putur etkazadi. Evropa Ittifoqi o'ziga savol berishi kerak bo'lgan savol bizning jamiyatlarimiz AI dan huquq va erkinliklarimizni hayotga tatbiq etishda foydalanishi mumkin.

6. Xulosa

Sun'iy Intellekt hayotimizga jadallik bilan kirib kelar ekan uning inson hayotiga ta'sir qilishida muayyan qoidalar majmuiga ehtiyoj seziladi bu borada bir qator davlatlar hususan Xitoy, AQSh va Yevropa Ittifoqi umumiy mexanizmlar ishlab chiqishga ulgurdi. Ekspertlarning ta'kidlashicha bular orasida dunyoga eng keng ta'sir qilishi kutilayotgan Yevropadagi Sun'iy Intellektni huquqiy tartibga solish mexanizmlari eng istiqbolli bo'lishi bilan bir qatorda Yevropa Ittifoqiga kata mas'uliyat yuklaydi.

Shuningdek bu sohada qilinajak har qanday ilmiy kashfiyotlar umuminsoniy qadriyatlarni asrab uni yanada mustahkamlash uchun xizmat qilishi maqsadida olib borilishiga va bu orqali insonlarning yashash sharoitlarini yanada yaxshilash orqali umumiy manfaatlarga erishish yo'lini tutishiga xizmat qilishi lozim

Bu borada O'zbekistonda ham ushbu sohaning naqadar ahamiyati kech bo'lsa ham anglab yetilgan holda bir qator boshlang'ich qadamlarni bosib ulgurdi xususan O'zbekistonda "Sun'iy Intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish to'g'risida" qabul qilingan prezident qarorida¹⁶⁷ ham ushbu sohada ilg'or yangiliklarni mamlakatimizda keng qo'llash, raqamli ma'lumotlardan samarali foydalanish imkoniyatini va ularning yuqori sifatini ta'minlash, ushbu sohada malakali kadrlar tayyorlash uchun qulay shart-sharoitlar yaratish maqsadida amalga oshirilishi lozim bo'lgan qator amaliy chora-tadbirlar dasturi¹⁶⁸ tasdiqlandi.

Ammo bu jarayon faqatgina ilk harakatlar bo'lib bu jarayonning maksimal tezlikda rivojlanishida kata ma'lumotlar bazasi (big data) yuqori ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari tartibga soluvchi normalarni to'g'ri qo'llay biladigan kadrlar ham o'z o'rnida muhim.

ADABIYOTLAR:

1. Shyamasundar R. K. The computing legacy of Alan M. Turing (1912-1954) //Current Science. - 2014. - C. 1669-1680.
2. McCarthy J. et al. A proposal for the dartmouth summer research project on artificial intelligence, august 31, 1955 //AI magazine. - 2006. - T. 27. - №. 4. - C. 12-12.
3. Strawn G., Strawn C. Masterminds of artificial intelligence: Marvin minsky and seymour papert //IT Professional. - 2016. - T. 18. - №. 06. - C. 62-64.
4. Landi G. The Ethics of AI vs Ethical AI //Available at SSRN 3916915. - 2020.
5. Asatiani A. et al. Challenges of explaining the behavior of black-box AI systems //MIS Quarterly Executive. - 2020. - T. 19. - №. 4. - C. 259-278.
6. Song K. T., Sheen L. H. Heuristic fuzzy-neuro network and its application to reactive navigation of a mobile robot //Fuzzy Sets and systems. - 2000. - T. 110. - №. 3. - C. 331-340.
7. Waldman A. E. Power, process, and automated decision-making //Fordham L. Rev. - 2019. - T. 88. - C. 613.
8. Williamson B. Datafication of education: a critical approach to emerging analytics technologies and practices //Rethinking pedagogy for a digital age. - 2019. - C. 212-226.
9. Telford T. Apple Card algorithm sparks gender bias allegations against Goldman Sachs //Washington Post. - 2019. - T. 11.
10. Greenblatt N. A. Self-driving cars and the law //IEEE spectrum. - 2016. - T. 53. - №. 2. - C. 46-51.
11. Fellmeth A. US State Legislation to Limit Use of International and Foreign Law //American Journal of International Law. - 2012. - T. 106. - №. 1. - C. 107-117.

¹⁶⁷ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil, 17 fevraldagi PQ-4996-son qarori

¹⁶⁸ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 17-fevraldagi PQ-4996-son qaroriga 1-ILOVA

12. Allen G (2019) Understanding China's AI Strategy. Center for a New American Security. <https://www.cnas.org/publications/reports/understanding-chinas-ai-strategy>. Accessed 13 Mar 2019
13. The U.S. Leadership in AI: A Plan for Federal Engagement in Developing Technical Standards and Related Tools (National Institute of Standards and Technology)
14. The effects of AI on the working lives of women, a collaboration between UNESCO, the IDB and the OECD (March 2022)
15. On 23 September 2020, the Committee of Ministers approved the first progress report. The report is available here.
16. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil, 17 fevraldagi PQ-4996-son qarori
17. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 17-fevraldagi PQ-4996-son qaroriga I-ILOVA
18. History of Artificial Intelligence by Council of Europe <https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/history-of-ai>
19. Rockwell Anyoha; The History of Artificial Intelligence; Harvard Law Review; AUGUST 28, 2017
20. Julian Ryall; AI fail: Japan's Henn-na Hotel dumps 'annoying' robot staff, hires humans; 16 Jan, 2019 link: https://www.scmp.com/news/asia/east-asia/article/2182295/ai-fail-japans-henn-na-hotel-dumps-annoying-robot-staff-hires?module=perpetual_scroll_0&pgtype=article&campaign=2182295
21. Jeffery Dustin; Amazon scraps secret AI recruiting tool that showed bias against women; Reuters; OCTOBER 11, 2018
22. Richard Adams, Sally Weale and Caelainn Barr; A-level results: almost 40% of teacher assessments in England downgraded; Thu 13 Aug 2020
23. Allen G (2019) Understanding China's AI Strategy. Center for a New American Security. <https://www.cnas.org/publications/reports/understanding-chinas-ai-strategy>. Accessed 13 Mar 2019
24. The U.S. Leadership in AI: A Plan for Federal Engagement in Developing Technical Standards and Related Tools (National Institute of Standards and Technology)
25. The effects of AI on the working lives of women, a collaboration between UNESCO, the IDB and the OECD (March 2022)
26. On 23 September 2020, the Committee of Ministers approved the first progress report.
27. Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL LAYING DOWN HARMONISED RULES ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE (ARTIFICIAL INTELLIGENCE ACT) AND AMENDING CERTAIN UNION LEGISLATIVE ACTS